

Una talaia al cor de l'Alta Garrotxa

Text i foto > PAU PLANAS, escriptor

El topònim de Talaixà no ve de *talaia*, però la coincidència fonètica li escau molt. En realitat, prové del llatí *Talexano*, i apareix mencionat al segle IX com a nom d'una cella pertanyent als monjos de Sant Aniol d'Aguja. A principi del segle vint hi havien arribat a viure, de manera dispersa, més d'un centenar de persones, però l'indret va quedar deshabitat quan el gas butà va jubilar les cuines de carbó i l'aprofitament forestal va deixar de ser rendible. És un paratge situat a una collada suau entre dues valls, una de molt coneguda i concorreguda, la vall de Sant Aniol, i una altra de més solitària, misteriosa fins i tot, la vall d'Hortmoier. La majoria de vegades que vaig a Talaixà ho faig per la

part d'Hortmoier, on es pot respirar una mena de calma intemporal i hermètica. És una vall adormida en un silenci embuixat, un paratge que a mi em captiva per alguna raó estranya, potser per la seva bellesa feta de contrastos, per l'exquisida combinació de l'abruptesa dels cingles blancs de pedra calcària i la delicadesa dels prats, les gorgues ombrives de colors minerals, els arbusts coberts de molsa, els murs de pedra i els roures antiquíssims. Crec que és la coincidència dels dos elements que Immanuel Kant, en un assaig estètic, va distingir com el sublim i el bell: elements de la natura que ens torben i ens captiven per la seva desmesura, i elements més amables i fets a escala humana. Última-

ment tot està una mica sec, i fa patir pels boscos i les bestioles. Però la riera de Beget encara porta aigua, i això vol dir que la vida persisteix. El camí, en travessar la Palanca del Samsó, s'enfila recte, entre brucs, roures i castanyers, vorejant masos enrunats, i després travessa un alzinar tan pedregós que sembla una tartera. I en poc més d'una hora ja ets a Talaixà, on la vista panoràmica és una recompensa. L'excursió, si estàs en forma, pot prosseguir fins al pic de les Bruixes o fins al salt del Brull, o et pots perdre per camins que s'enfilen cap al Ferran i que no et trobi ni l'helicòpter dels bombers. Però avui no cal que ens cansem més. Arribar a Talaixà és més que suficient. M'hi quedo a jeure una llarga estona, en una raconada d'herba, sota un bany de sol d'hivern, i des del vell banc de fusta observo les voltes aèries, elegants, lentes, de quatre rapinyaires, i el massís del Bassegoda, i l'esplèndida vall de Riu, el bell i el sublim, altre cop; un

món infinit de boscos i cingles, i després vorejo l'església de Sant Martí i tafanejo per l'entorn ben cuidat del refugi que el Centre Excursionista d'Olot va rehabilitar fa uns anys, mentre recordo temps de joventut, excursions amb el cau, visites a en Rodri per portar-li cartrons de Ducados. Talaixà és un símbol de resistència i de llibertat, de voluntat de preservar la natura per al gaudi col·lectiu. I és un símbol triomfal: les lluites, les estakes tombades, els aplecs que s'hi van fer ara fa vint anys per evitar que el paratge esdevingués zona privada de caça, van donar els seus fruits, i les institucions van prendre mesures per garantir l'accés públic als camins. Tornarà a ser repoblat, Talaixà, en un futur? Ves a saber. Ara que el gas natural ja comença a escassejar, potser l'aprofitament forestal tornarà a ser rendible, i tal vegada hi haurà gent valenta que un dia s'engrescarà a tirar endavant l'aventura de convertir aquest espai tan bell en un lloc digne per viure.

